

ใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง ความหมายของพลเมือง		
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	จำนวน 3 ชั่วโมง	
รายวิชา ส23236 หน้าที่พลเมือง 6	จำนวน 0.5 นก.	เวลาเรียน 1 ชม./สัปดาห์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย

1. พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย

1. **พลเมือง** หมายถึง พลกำลังของประเทศ ซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของประเทศนั่นเอง ต่างจากชาวต่างด้าว เข้าเมืองชาวต่างประเทศนี้เข้ามาอยู่ชั่วคราว พลเมืองมีความหมายต่างจากบุคคล ซึ่งหมายถึง สิ่งซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศใด ย่อมหมายถึง บุคคลทั้งหลายที่มีสัญชาติของประเทศนั้น ๆ ตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เช่น เมื่อกล่าวถึงพลเมืองของประเทศไทยย่อมหมายถึงคนทั้งหลายที่มีสัญชาติไทยตาม กฎหมายไทยพลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิ และ หน้าที่ตามกฎหมายของประเทศนั้น บุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิ เท่าเทียมกับพลเมือง และมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษี หรือค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่ กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้

2. **สิทธิ และหน้าที่** ที่เป็นสิ่งคู่กัน เมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่ พลเมืองของทุกประเทศมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศนั้นและแน่นอนว่าประเทศที่ปกครองด้วยระบอบ

ประชาธิปไตยประชาชนมีสิทธิมากกว่าการปกครองในระบอบอื่น เพราะมีสิทธิที่สำคัญที่สุด คือ สิทธิในการปกครองตนเอง

2. หน้าที่ของพลเมืองดี

พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วน ทั้งกิจที่ต้องทำ และกิจที่ควรทำ

หน้าที่ หมายถึง กิจที่ต้องทำหรือควรทำ เป็นสิ่งที่กำหนดให้ทำ หรือห้ามมิให้กระทำ ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวมแล้วแต่กรณี ถ้าไม่ทำหรือไม่ละเว้นการกระทำตามที่กำหนดจะได้รับผลเสียโดยตรง คือ ได้รับโทษ หรือถูกบังคับ เช่น ปรับ จำคุก หรือประหารชีวิต เป็นต้น โดยทั่วไปสิ่งที่ระบุงกิจที่ต้องทำ ได้แก่ กฎหมาย เป็นต้น

กิจที่ควรทำ คือ สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ หรือละเว้นการกระทำ ถ้าไม่ทำหรือละเว้นการกระทำ จะได้รับผลเสียโดยทางอ้อม เช่น ได้รับการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือไม่คบค้าสมาคมด้วย ผู้กระทำกิจที่ควรทำจะได้นับการยกย่องสรรเสริญจากคนในสังคมโดยทั่วไปสิ่งที่ระบุงกิจที่ควรทำ ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

พลเมือง ดีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาติคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน รู้จักรับผิดชอบชั่วดีตามหลักจริยธรรม และหลักธรรมของศาสนา มีความรอบรู้ มีสติปัญญาขั้นขั้นแข็ง สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

3. พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ความหมายของ “พลเมืองดี” ในวิถีชีวิตประชาธิปไตย พจนานุกรมนักเรียนฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ ดังนี้

“พลเมือง” หมายถึง ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

“วิถี” หมายถึง สาย แนว ทาง ถนน

“ประชาธิปไตย” หมายถึง แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

ดังนั้นคำว่า “พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย” จึงหมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมายดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ เป็นสังคมและประเทศประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลักการทางประชาธิปไตย

4. หลักการทางประชาธิปไตยที่สำคัญที่สุด ได้แก่

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหมายถึงประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐ
 2. หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย ถือว่าทุกคนที่เกิดมาจะมี ความเท่าเทียมกันในฐานะการเป็นประชากรของรัฐ ได้แก่ มีสิทธิเสรีภาพ มีหน้าที่เสมอภาคกัน ไม่มีการแบ่งชน ชั้นหรือการเลือกปฏิบัติ ควรดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ข่มเหงรังแกคนที่อ่อนแอหรือยากจนกว่า
 3. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้หลักกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกัน เพื่อความสงบสุขของสังคม
 4. หลักเหตุผล หมายถึง การใช้เหตุผลที่ถูกต้องในการตัดสินใจหรือยุติปัญหาในสังคม
 5. หลักการถือเสียงข้างมาก หมายถึง การลงมติโดยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย
- ครอบครัว ประชาธิปไตย จึงใช้หลักการถือเสียงข้างมากเพื่อลงมติในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างสันติวิธี
6. หลักประนีประนอม หมายถึง การลดความขัดแย้งโดยการผ่อนหนักผ่อนเบาให้กัน ร่วมมือกันเพื่อ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ หลักการทางประชาธิปไตยจึงเป็นหลักการสำคัญที่นำมาใช้ในการ ดำเนินชีวิตใน สังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้

5. ความสอดคล้องของสภาพและบทบาทของบุคคลในวิถีชีวิตประชาธิปไตย

สภาพและบทบาทของบุคคลที่สอดคล้องกัน เช่น

1. พ่อ แม่ ควรมีบทบาทดังนี้
 - (1) รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัว
 - (2) ให้การศึกษาต่อสมาชิกของครอบครัว
 - (3) จัดสรรงบประมาณของครอบครัวให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจของสังคมและโลก
 - (4) ครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีความรักต่อบุตร
2. ครู – อาจารย์ ควรมีบทบาท ดังนี้
 - 1) ถ่ายทอดความรู้แก่ศิษย์โดยกระบวนการที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความสามารถและความ สนใจของนักเรียน
 - 2) ครองตนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์
 - 3) เป็นผู้เสียสละทั้งเวลาและอดทนในการสั่งสอนศิษย์ทั้งด้านความประพฤติและการศึกษา
 - 4) ยึดมั่นในระเบียบวินัย ตลอดจนปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู
3. นักเรียน ควรมีบทบาท ดังนี้
 - 1) ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบของโรงเรียน
 - 2) รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้

- 3) ให้ความเคารพต่อบุคคลที่อาวุโสโดยมีมารยาทที่เหมาะสมกับสถานการณ์
- 4) รับฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอย่างมีเหตุผล
- 5) ขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) เสริมสร้างความสามัคคีในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

.....